Український інститут національної пам'яті

Інформаційні матеріали до Дня Соборності України–2026

Вступ
Соборність – це…
Ключові повідомлення
Історична довідка
Тематичні матеріали Українського інституту національної пам'яті

Щороку 22 січня Україна відзначає День Соборності. Офіційно це свято встановлено Указом Президента України "Про День соборності України" від 21 січня 1999 року № 42.

22 січня 1919 року на Софійському майдані в Києві в урочистій атмосфері відбулося проголошення Акта злуки (об'єднання) Української Народної Республіки і Західно-Української Народної Республіки в єдину незалежну державу. У зачитаному на зборах «Універсалі соборності», зокрема, відзначалося: «Однині воєдино зливаються століттями одірвані одна від одної частини єдиної України – Західноукраїнська Народна Республіка (Галичина, Буковина, Угорська Русь) і Наддніпрянська Велика Україна. Здійснились віковічні мрії, якими жили і за які умирали кращі сини України. Однині є єдина незалежна Українська Народна Республіка».

Цей день став символом українського державотворення, втілив соборницькі прагнення українців щодо консолідації в одній державі.

Соборність – це…

…єдність, неподільність усіх територій України, духовна єдність українців, які проживають на території України, а також єдність усіх громадян України незалежно від національності та віросповідання, спрямована на утвердження справжнього суверенітету і незалежності України, побудову процвітаючої демократичної національної держави (стаття 6 Закону України "Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності").

Термін «соборність» має кілька значень. Передусім, це й об'єднання в одне державне ціле всіх земель, населених конкретною нацією на суцільній території; духовна консолідація всіх жителів держави, це й згуртованість громадян, незалежно від їхньої національності. Термін «соборність» включає в себе єдність і згуртованість.

Для України соборність – це єдність у багатоманітності, об'єднання навколо української державності й ідентичності. Ідея територіальної цілісності країни поєднується з ідеями духовної згуртованості. Тож соборність невіддільна від державності, суверенітету й незалежності нації – фундаменту для побудови демократичної держави.

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
№ 28/8.1-07-26 від 07.01.2026
Сертифікат 5E984D526F82F38F040000004AA7D40167B76F06
Підписувач АЛФЬОРОВ ОЛЕКСАНДР АНАТОЛІЙОВИЧ
Дійсний з 03.07.2025 16:24:54 по 03.07.2026 23:59:59

В умовах Війни за Незалежність України соборність набуває більшого символізму та гостроти, адже нині, як ніколи, українцям потрібно об'єднатися заради майбутнього. Таким чином, гаслом інформаційної кампанії щодо вшанування Дня Соборності України може залишитися минулорічне гасло "В єдності - сила". Водночас, Інститут може запропонувати такі варіанти: «Україна соборна. Разом до Перемоги!», «В єдності сила», «Соборність сьогодні – єдність фронту і тилу». Даний перелік не є вичерпним, однак Інститут рекомендує при виборі/формуванні нового гасла спиратися на ключові повідомлення.

Ключові повідомлення

22 січня ми згадуємо дві рівнозначні за вагою події української історії: проголошення незалежності Української Народної Республіки й Акт Злуки українських земель. Адже 22 січня 1918 року вперше у XX столітті українська незалежність була проголошена IV Універсалом Української Центральної Ради, а вже за рік (22 січня 1919 року) на Софійському майдані в Києві відбулася не менш вагома подія – об'єднання УНР і ЗУНР в одну державу.

Проголошення Соборності УНР і ЗУНР 22 січня 1919 року – історичний акт об'єднання українських земель в одній державі. Подія основоположна для українського державотворення. Вона повністю руйнує твердження російської пропаганди, буцімто українські землі вперше об'єднав Сталін у 1939 році. Ідея соборності України була ключовою для наступного покоління учасників українського визвольного руху у XX столітті.

Акт Злуки 22 січня 1919 року увінчав соборницькі прагнення українців обох частин України – Наддніпрянщини та Наддністрянщини – щонайменше з середини XIX століття.

Соборність передбачає не лише пам'ять про минуле, а й потребує згуртованої спільної праці та взаємодії в сучасній Україні, коли ми, з різних регіонів, спілкуємося, разом працюємо, створюємо знакове і важливе.

Соборність є невіддільною від суверенітету й реальної незалежності народу, вона є фундаментом побудови демократичної держави, запорукою виживання й існування нації.

Національна єдність є не тільки базовою цінністю громадян країни, а й обов'язковою передумовою успішного спротиву зовнішній агресії.

Сьогодні Україна продовжує боротьбу за незалежність і соборність. Тому соборність залишається на порядку денному національних завдань. Цілісність буде цілковито відновлена після того, як Україна звільнить усі території, захоплені ворогом. Соборність – мета Перемоги.

Історична довідка

З кінця XVIII століття українські землі були розділені між різними імперіями. Тож соборність для українців завжди була вершиною прагнень

Документ СЕД АСКОД УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
№ 28/8.1-07-26 від 07.01.2026
Сертифікат 5E984D526F82F38F040000004AA7D40167B76F06
Підписувач АЛФЬОРОВ ОЛЕКСАНДР АНАТОЛІЙОВИЧ
Дійсний з 03.07.2025 16:24:54 по 03.07.2026 23:59:59

суспільного життя. Підтвердження цьому можна знайти в різних епохах. Наприклад, у «Топографічному описі Харківського намісництва» 1788 року українці, що проживають у трьох державах: Російській імперії (Лівобережжя і Слобожанщина), Речі Посполитій (Правобережжя) та в монархії Габсбургів (Галичина, Буковина і Закарпаття), описуються так: «...Коли вони збираються для поклоніння в Київ зі Сходу від Волги і Дону, із Заходу з Галичини і Лодомерії і ближче до Києва прилеглих місць, дивляться один на одного не як на іншомовних, але як на представників єдиного роду… всі ці розпорошені земляки і донині зберігають синівську повагу до матері своїх давніх країв міста Києва».

Український національний рух виступив із програмою об'єднання вже під час «Весни народів» – серії революцій 1848–1849 років, які прокотилися Європою. Головна Руська Рада (перша українська політична організація, що тоді постала у Львові) у маніфесті 10 травня 1848 року задекларувала: «Ми Русини Галицькі належимо до великого руського народу, котрий одним говорить язиком і 15 міліонів виносить, з котрого пілтреття міліона землю Галицьку замешкує». Серед збережених матеріалів Головної Руської Ради є анонімна стаття, в якій зазначається: «Від Тиси за Карпатами, по обидва боки від Дністра і Дніпра аж до берегів Дону розкинулися поселення одного слов'янського народу, чисельність котрого досягає 15 мільйонів. Тому призначенням такого великого народу не може бути, щоб у Європі займати побічне становище, щоб підпорядковуватись іншому».

Від другої половини XIX століття українська політична єдність стала одним із провідних мотивів національного руху по обидва боки Збруча. Після 1865 року у версії пісні на слова наддніпрянця Павла Чубинського та музику галичанина Михайла Вербицького (саме вона стала основою гімну України) з'явилися такі слова: «Станем, браття, в бій кривавий від Сяну до Дону, В ріднім краю панувати не дамо нікому». Створена у 1891 році в Полтаві таємна студентська організація «Братство тарасівців» проголошувала у програмі: «Самостійна суверенна Україна: соборна й неподільна, від Сяну по Кубань, від Карпат до Кавказу». Гасло «Одна, єдина, нероздільна, вільна, самостійна Україна від Карпатів аж по Кавказ» використав і Микола Міхновський у брошурі «Самостійна Україна» (1900).

У 1895-му галичанин Юліан Бачинський у книзі «Ukraina Irredenta» проголосив: «Україна для себе! От і її клич. Вільна, велика, незалежна політично самостійна Україна – одна нероздільна від Сяну по Кавказ – от її стяг!». На практиці ідея соборності виражалася у співпраці українців–підданих різних держав. У 1870-х–1890-х роках із Російської імперії до Австро-Угорщини приїздили працювати Михайло Драгоманов, Пантелеймон Куліш, Михайло Грушевський. Там вони реалізовували таланти та задавали інтелектуальний імпульс життю української громади.

Перша світова війна, національні революційні рухи та розпади імперій наблизили втілення ідеалу соборності. У Києві в 1917 році постала Українська Центральна Рада, яка проголосила Українську Народну Республіку. А в Галичині після Листопадового чину 1 листопада 1918 року постала Західноукраїнська

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
№ 28/8.1-07-26 від 07.01.2026
Сертифікат 5E984D526F82F38F040000004AA7D40167B76F06
Підписувач АЛФЬОРОВ ОЛЕКСАНДР АНАТОЛІЙОВИЧ
Дійсний з 03.07.2025 16:24:54 по 03.07.2026 23:59:59

Народна Республіка. Її лідери ініціювали переговори про об'єднання Наддніпрянської України з Наддністрянською. До Києва вирушила галицька делегація.

1 грудня 1918 року на залізничній станції у Фастові представники ЗУНР і УНР підписали «Передвступний договір» (тобто попередній чи прелімінарний). Угода констатувала непохитний намір ЗУНР «злитися в найкоротшім часі в одну велику державу з Українською Народною Республікою». Зі свого боку, УНР проголошувала згоду «прийняти всю територію і населення Західно-Української Народньої Республіки як складову частину державної цілості в Українську Народну Республіку». Договір підписали: від УНР – Володимир Винниченко, Симон Петлюра, Федір Швець, Панас Андрієвський, від ЗУНР – Лонгин Цегельський і Дмитро Левицький. Передвступний договір ратифікували 3 січня 1919 року на першому засіданні Української Національної Ради – керівного органу ЗУНР. Для урочистого проголошення та юридичного оформлення цього рішення до Києва було відряджено представницьку делегацію на чолі з віце-президентом УНРади Левом Бачинським.

18 січня відбулася спільна нарада Директорії і Ради народних міністрів УНР за участі делегації з Галичини, Буковини і Закарпаття. Йшлося про проголошення Акта злуки УНР і ЗУНР та урочистості з цієї нагоди. Рада міністрів доручила написати сценарій заходів та особисто очолити всі церемонії міністру народної освіти Іванові Огієнку. Саме він запропонував влаштувати загальнонародне свято на річницю проголошення самостійності УНР.

22 січня 1919 року на Софійській площі в Києві, у першу річницю незалежності УНР, у святковій атмосфері відбулося проголошення «Універсала Директорії Української Народної Республіки» (його ми символічно називаємо Актом Злуки). Будівлі в центральній частині міста прикрашали національні прапори, вхід до Софійського майдану оздобили тріумфальною аркою з гербами УНР і ЗУНР. Під музику на центральні вулиці стікалися десятки тисяч мешканців столиці і численні гості. Хор під керівництвом Кирила Стеценка в супроводі оркестра заспівав «Ще не вмерла Україна».

І настав історичний момент – міністр закордонних справ ЗУНР Лонгин Цегельський оголосив грамоту, ухвалу УНРади, і передав її голові Директорії Володимиру Винниченку. У відповідь член Директорії Федір Швець зачитав Універсал: «<...> Віднині воєдино зливаються століттями відірвані одна від одної частини єдиної України, Західноукраїнська Народна Республіка (Галичина, Буковина й Угорська Русь) і Наддніпрянська Велика Україна. Здійснилися віковічні мрії, якими жили і за які вмирали кращі сини України. Віднині є єдина незалежна Українська Народна Республіка <...>»

Закінчилося свято урочистим молебнем і парадом. З особливим захопленням вітали колони Січових стрільців і полковника Євгена Коновальця.

Наступного дня, 23 січня 1919 року, в приміщенні київського Оперного театру (сучасна Національна опера України) Трудовий Конгрес України обговорив згадані документи і схвалив їх. Ратифікувавши таким чином Універсал Директорії УНР, Конгрес надав йому законного юридичного

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
№ 28/8.1-07-26 від 07.01.2026
Сертифікат 5E984D526F82F38F040000004AA7D40167B76F06
Підписувач АЛФЬОРОВ ОЛЕКСАНДР АНАТОЛІЙОВИЧ
Дійсний з 03.07.2025 16:24:54 по 03.07.2026 23:59:59

характеру. Президента УНРади Євгена Петрушевича незабаром обрали до складу Директорії. ЗУНР після об'єднання з УНР змінила назву на Західна область Української Народної Республіки (ЗО УНР). Розпочалася активна співпраця між обома державними утвореннями в економічній, військовій та культурній сферах.

Ідея соборності охопила українців. На Закарпатті відголоском історичного руху до злуки стали Всенародні збори у Хусті 21 січня 1919 року. Вони постановили об'єднати Карпатську Україну з Українською Народною Республікою. В умовах постійної боротьби за свободу і незалежність надзвичайно багато важило побратимство українців із різних регіонів. Ще від початку 1918 року однією з найбоєздатніших військових формацій УНР стали Січові стрільці, основою яких були галичани та буковинці. Зі свого боку, східноукраїнські командувачі Михайло Омелянович-Павленко й Олександр Греків очолювали Галицьку Армію.

Через низку причин об'єднання УНР і ЗУНР в одну державу не було доведене до завершення. Продовжували існувати два окремі уряди, дві армії. Республіки фактично перебували у конфедеративних відносинах. Відмінні геополітичні інтереси та цілі, зрештою, призвели до розвалу соборного фронту Української революції пізньої осені 1919 року. Тим не менше, Акт Злуки став символом і легендою для наступних поколінь борців за Україну.

Після проголошення об'єднання УНР і ЗУНР 22 січня 1919 року ідея цілісності української нації в українській політичній думці вже ніколи не ставилася під сумнів. Упродовж багатьох десятиліть Акт залишався символом віри, ідейним імперативом боротьби за незалежну, соборну державу.

За часів радянського тоталітарного режиму проголошення незалежності УНР і День Соборності не відзначалися. Зі встановленням радянської влади всі українські свята були витіснені з суспільного дискурсу. Пам'ять про об'єднання УНР і ЗУНР зберігали мешканці заходу України й українська політична еміграція в країнах Західної Європи й Америки. 22 січня там урочисто відзначали свято незалежності та соборності Української держави.

Перше в Україні по справжньому масштабне відзначення свята Соборності відбулося 22 січня 1939 року в Хусті. Таким чином закарпатці нагадали про волю українців, висловлену на з'їзді Всенародних зборів у Хусті 21 січня 1919 року про приєднання Закарпаття до Української Народної Республіки зі столицею в Києві. Це була не просто маніфестація, а найбільша за 20 років перебування краю у складі Чехословаччини демонстрація українців. Понад 30 тисяч осіб з'їхались до столиці Карпатської України.

Український націоналістичний рух проголосив мету створення Української самостійної соборної держави (УССД). Старе гасло «від Сяну по Кавказ» Юліана Бачинського увійшло до слів Маршу українських націоналістів (гімну ОУН), написаного в 1929 році Олексою Бабієм. 24 серпня 2018 року адаптований до сучасних українських умов варіант пісні став Маршем української армії: «Веде нас в бій Героїв наших слава. Для нас закон – найвищий то наказ! Соборна українська є держава – одна на вік, від Сяну по Кавказ!»

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
№ 28/8.1-07-26 від 07.01.2026
Сертифікат 5E984D526F82F38F040000004AA7D40167B76F06
Підписувач АЛФЬОРОВ ОЛЕКСАНДР АНАТОЛІЙОВИЧ
Дійсний з 03.07.2025 16:24:54 по 03.07.2026 23:59:59

21 січня 1990 року українська патріотична громадськість із нагоди 71-ї річниці проголошення злуки УНР та ЗУНР утворила живий ланцюг єднання від Івано-Франківська до Києва. Прикладом тієї «української хвилі» була акція жителів країн Балтії «Балтійський шлях». Скільки учасників вийшло на нашу акцію вшанування подій Української революції, достеменно невідомо: різні джерела називають від 500 тисяч до трьох мільйонів людей, які взялися за руки та створили безперервний ланцюг від Києва через Львів до Івано-Франківська. Акція стала провісником майбутнього падіння СРСР і постання незалежності України.

Пам'ять про власну державу у 1917–1921 роках стала одним із наріжних каменів формування модерної національної ідентичності українців, надихала на продовження визвольної боротьби. Зрештою вона завершилася відновленням незалежності у 1991 році. Через сторіччя після проголошення Акта Злуки на Софійському майдані соборність залишається на порядку денному національних завдань. Відновлення соборності відбудеться після деокупації Криму, а також наших територій у Донецькій і Луганській, Запорізькій і Херсонській, Миколаївській і Харківській областях.

Тематичні матеріали Українського інституту національної пам'яті

Інтернет-банери до Дня Соборності:
https://mega.nz/folder/RwwWHCBB#tS4BkMEP5zy6YCJNz5wJpw

Відеоролик «Разом з власної волі з 1919 році»: https://mega.nz/folder/pwQ0kZJa#w1qzRCHl4eT0BC5_45SYBQ

Методичні рекомендації для загальноосвітніх навчальних закладів до Дня Соборності України-2020:

https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/vchytelyam/metodychni-rekomendaciyi/metodychni-rekomendaciyi-dlya-zagalnoosvitnih-navchalnyh-zakladiv-do-dnya-sobornosti-ukrayiny-2020

Інформаційні матеріали до 100-річчя проголошення незалежності Української Народної Республіки:

http://unr.uinp.gov.ua/metodichni-materiali/metodichni-materiali/informatsiyni-materiali-do-100-richchya-progoloshennya-nezalezhnosti-ukrainskoi-narodnoi-respubliki-2018-rik

Настільна гра "Українська революція 1917–1921":

https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/vchytelyam/navchalni-igry/nastilna-gra-ukrayinska-revolyuciya-1917-1921

Настільна гра «Похід: звільнити Україну від більшовиків»: https://uinp.gov.ua/elektronni-vydannya/nastilna-gra-pohid-zvilnyty-ukrayinu-vid-bilshovykiv

Карткова гра "100 облич Української революції":

https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/vchytelyam/navchalni-igry/kartkova-gra-100-oblych-ukrayinskoyi-revolyuciyi

Відеоісторія "Українська революція 1917–1921. Як творилася держава":

Документ СЕД/АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
№ 28/8.1-07-26 від 07.01.2026
Сертифікат 5E984D526F82F38F040000004AA7D40167B76F06
Підписувач АЛФЬОРОВ ОЛЕКСАНДР АНАТОЛІЙОВИЧ
Дійсний з 03.07.2025 16:24:54 по 03.07.2026 23:59:59

https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/vchytelyam/videolekciyi/cykl-vchymo-istoriyu/ukrayinska-revolyuciya-1917-21-rokiv-yak-tvorylasya-derzhava

Аудіо-альбом "Пісні Української революції":

https://uinp.gov.ua/elektronni-vydannya/audioalbom-pisni-ukrayinskoyi-revolyuciyi1

Виставка "100 років боротьби: Українська революція 1917–1921":

https://uinp.gov.ua/vystavkovi-proekty/vystavka-100-rokiv-borotby-ukrayinska-revolyuciya-1917-1921

Виставка "Українська революція 1917–1921: регіональний вимір":

https://uinp.gov.ua/vystavkovi-proekty/vyskavka-ukrayinska-revolyuciya-1917-1921-regionalnyy-vymir

Виставка "Донбас: перePROчитання образу":

https://uinp.gov.ua/vystavkovi-proekty/nazva-vystavky

Виставка "Подорож невідомим Кримом":

https://uinp.gov.ua/vystavkovi-proekty/vystavka-podorozh-nevidomym-krymom

Виставка "Наш спадок" https://uinp.gov.ua/vystavkovi-proekty/nash-spadok

Видання "Наш Крим. Неросійські історії українського півострова": https://uinp.gov.ua/elektronni-vydannya/nash-krym-nerosiyski-istoriyi-ukrayinskogo-pivostrova

Публічна дискусія «Відстояти Соборність: чому в 1919-му не вдалося і що робити, щоб вийшло зараз?»: https://www.youtube.com/watch?v=qGrpzF6Eci8

Тест: Що ви знаєте про соборність?: https://uinp.gov.ua/testy/test-shcho-vy-znayete-pro-sobornist

Документ СЕД АСКОД, УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
№ 28/8.1-07-26 від 07.01.2026
Сертифікат 5E984D526F82F38F040000004AA7D40167B76F06
Підписувач АЛФЬОРОВ ОЛЕКСАНДР АНАТОЛІЙОВИЧ
Дійсний з 03.07.2025 16:24:54 по 03.07.2026 23:59:59